

COLUMN

Witte zwanen of liever witte haaien?

Kun je het onvoorspelbare voorspellen?

Er is al veel over risicomanagement geschreven – vooral technisch. Hoog tijd dus voor een column in lektentaal.

Dit jaar gaf Theo Kocken, tijdens het Actuarialcongres van de VSAE, een

presentatie over een techniek (instrumentarium voor hogere beslissingskwaliteit), die bij mij is blijven hangen en die ik sindsdien te pas en te onpas gebruik, zowel zakelijk als privé. In het kort komt het erop neer dat één persoon in een groep advocaat van de duivel speelt. Ik weet uit ervaring dat die techniek helpt om betere beslissingen te nemen en na te denken over onvoorspelbare zaken, zowel goed als slecht. Als ik jaren geleden bijvoorbeeld had geweten dat de huizenprijzen zoveel zouden stijgen, had ik waarschijnlijk meer vastgoed gekocht.

Waar het in de kern op neerkomt is dat wij weten dat er altijd iets onvoorspelbaars kan gaan gebeuren, maar toch steeds weer verrast worden als het toch gebeurt. We hopen eigenlijk stiekem van niet en om die reden duwen we een *worst case scenario* onbewust weg.

Onlangs raakte ik in Frankrijk in gesprek met schrijver en journalist Pierre Darge. We spraken over witte en zwarte zwanen en ik legde hem het concept uit. De excentrieke man kwam vervolgens zelf met een mooie invalshoek uit het dierenrijk. Pakken wij bijvoorbeeld signalen op, zoals wilde dieren dat doen? Zij luisteren naar signalen die ze zien, horen, voelen of ruiken.

Het deed mij denken aan Freek Vonk, die eens vertelde over een voorval met een haai. Deze Caribische rifhaai, die normaal gesproken ongevaarlijk is, gaf hem een stoot tegen de borst, een signaal dat hij interpreteerde als een soort vriendelijke *handshake*. Hij was dan ook verrast toen de haai hem iets later van achteren aanviel en hem

in zijn rechterarm beet. Vonk wist dat haaien, zoals vele wilde dieren, liever een confrontatie uit de weg gaan. Daarom geven ze een waarschuwing ('*back off*') en dat was precies wat deze haai deed. Achteraf bleek dit op de juiste wijze geïnterpreteerd en dus te laat.

Vertaald naar mijn/onze eigen omgeving. Toen in het voorjaar van 2020 bleek dat de regering, naar aanleiding van de pandemie, met vergaande maatregelen voor De Keukenkampioen Divisie zou komen, werden we als AG gevraagd om scenario's te maken. Het slechtste scenario ('wat toch niet zou gebeuren') was het voetbalseizoen 2020–2021: uitspelen zonder of met beperkt publiek (15% kans). Veel voetbalbestuurders wilden dat destijds niet geloven. Over het seizoen 2021–2022 hoefde niemand lang na te denken. Geen impact, of misschien een hele kleine impact. Maar dat was toen voor latere zorg...

We hebben dus te maken met een acute calamiteit, we zitten er notabene middenin, maar we denken dat volgend jaar alles is opgelost. Alle waarschuwingen (signalen) ten spijt geloven we dat het goed komt. Sta hier even stil en bedenk dan dat de eerste wedstrijden van dit seizoen inmiddels gespeeld zijn met beperkt publiek aanwezig en dat dit meteen impact heeft op de lopende begroting. En wie weet wat ons nog te wachten staat.

Rendementen uit het verleden zijn geen garanties voor de toekomst. Onvoorspelbare gebeurtenissen zeggen niets over de toekomst. Eén ding weet ik zeker. Er gaan opnieuw onvoorspelbare zaken gebeuren en daarom moeten we scherp zijn op de signalen. En als er geen signaal is, of waarschijnlijk nog vaker dat ik ze niet signaleer, dan speel ik graag de rol van de advocaat van de duivel. En kijk ik heel af en toe met een jaloerse blik naar het dierenrijk. Zouden ze me nog wat kunnen leren? Moet ik de haai worden die een stoot uitdeelt als waarschuwing?

Ron van Oijen
voorzitter